

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Bygningsmæssige forhold mv.	4
2.1. Bygning og gangarealer	4
2.2. Cellerne	6
2.3. Asylafdelingen	8
2.4. Øvrige rum mv.	9
2.4.1. Besøgsrum	9
2.4.2. Gårdtursarealet	10
2.4.3. Kondirum	11
2.4.4. Skolestue	12
2.4.5. Toilet og bad	12
2.4.6. Lægerum	13
2.4.7. Køkken	14
2.4.8. Bibliotek	14
2.4.9. Værksted	15
2.4.10. Personalerum mv.	15
3. Arbejde, fritid og undervisning	17
3.1. Arbejde	17
3.2. Fritid	18
3.3. Undervisning	18
4. Lægebetjening mv. og renssevæske	19
5. Belæg	19
6. Andre forhold	20
6.1. Forplejning	20

6.2. Købmand	21
6.3. Fjernsyn	22
6.4. Vaskemaskine mv. og køleskabe.....	24
6.5. Fællesskab.....	24
6.6. De indsattes kontakt med omverdenen, herunder besøg og telefonsamtaler .	25
6.7. Talsmandsordning	26
6.8. Avishold	27
6.9. Samarbejde med de sociale myndigheder – behandling for stofmisbrug.....	28
6.10. Præst.....	28
7. Bemanding mv.....	29
8. Samtaler med indsatte	29
9. Gennemgang af rapporter.....	29
9.1. Udgangssager	31
9.1.1. Fastsættelse af vilkår	34
9.1.2. Begrundelse	36
9.1.3. Partshøring.....	37
9.1.4. Høring af anklagemyndigheden.....	38
9.1.5. Udgangsdokumentation.....	40
9.2. Disciplinærsager.....	40
9.2.1. Forhørscelleanbringelse	44
9.2.2. Sagsbehandlingstiden	45
9.2.3.....	47
9.2.4. Partshøring	47
9.2.5. Forhørsvidner.....	48
9.2.6.....	49
9.2.6.1. Notat om forhørets gennemførelse	49
9.2.6.2. Begrundelse	51
9.2.7. Vejledning om den indsattes rettigheder	55
9.2.8. Vejledning om klageadgang	57
9.2.9. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse.....	58
9.2.10. Konfiskation	58
9.2.11. Min vurdering af disciplinærsagernes behandling	60
9.2.12. Udmåling af straf – proportionalitet	61
10. Opfølgning	63
11. Underretning	63

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. I bemærkningerne til lovforslagets § 18 er det forudsat at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Samtidig blev retsplejelovens § 779 ophævet, jf. ombudsmandslovens § 31, stk. 2. Det tilsyn som medlemmer af Københavns Borgerrepræsentation og amtsrådene havde ført med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) i henhold til retsplejelovens § 779, ophørte således med virkning fra den 1. januar 1997. Det er herved forudsat at denne tilsynsopgave i fremtiden varetages af ombudsmanden.

Som et led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 7. februar 2001 inspektion af Arresthuset i Aabenraa. Til stede under inspektionen var Politimesteren i Aabenraa, arrestforvareren, overvagtimesteren og en af fængselsfunktionærerne. I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8. nedenfor.

Inspektionen den 7. februar 2001 omfattede samtaler med arresthusets ledelse og medarbejderrepræsentant, jf. ovenfor, og en rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af samtalerne med ledelsen og de ansattes repræsentant og
- et notat om iagttagelser under rundgangen i arresthuset (de fysiske rammer mv.)

Med brev af 7. marts 2001 sendte jeg det nævnte materiale til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. Jeg modtog herefter et brev af 27. marts 2001 med arresthusets bemærkninger som er indarbejdet

i rapporten. Politimesteren har i brev af 3. april 2001 oplyst at han ikke har bemærkninger til materialet.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Aabenraa, Politimesteren i Gråsten og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Direktoratet for Kriminalforsorgen har med brev af 15. november 2001 fremsendt en enkelt bemærkning som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra arresthuset og politimesteren.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset er placeret i udkanten af Aabenraas centrum, bag den gamle politistation. Arresthuset ligger tæt ved havnen, vinkelret på Haderslevvej der mod nord fører trafikken ud af byen. Arresthuset, der har tre etager (foruden en høj kælder), ligger på Haderslevvejs vestlige side. Arresthusets cellefløj er en smal, høj murstensbygning fra 1905, bygget i røde sten og med mørkegråt tegltag. Vinkelret på cellefløjen og parallelt med Haderslevvej ligger en sidebygning til sekundære arrestformål og til brug for arrestforvareren og personalet. Denne del af arresthuset var tidligere arrestforvarerens bolig. Sidebygningen har forskudte etager i forhold til cellefløjen. Cellefløjens nordside er ikke forsynet med lysåbninger, men er udsmykket med høje, lyse fyldninger. Denne udsmykning og cellefløjens højde medfører at arresthuset ses tydeligt fra bakkerne nord for byen. Arresthuset er moderniseret/ombygget flere gange, senest i 1997. I 1997 blev eksempelvis samtlige vinduer i arresthuset udskiftet. Vest for cellefløjens gavl er der opstillet en barak med 10 pladser – asylafdelingen. Mellem arresthusets cellefløj og asylafdelingen er der et særskilt gårdtursareal beregnet for

de indsatte i asylafdelingen. Arresthusets gårdtursarealer er mod syd og vest omkranset af en høj murstensmur.

Arresthusets celler er på hver etage placeret mod syd med vinduer ud til det store gårdtursareal. Cellegangene er placeret i bygningens midte på langs af denne, mens etageadskillelserne i den sidste tredjedel mod nord er gennembrudt (og erstattet af stålnet) således at lyset fra de tre tagvinduer øverst oppe kan brede sig ned igennem bygningen. Cellefløjens etager er i husets østlige ende forbundet med en betontrappe med trin der er beklædt med linoleum. Trappen fra stueetagen til kælderen er dog en stentrappe. Cellegangene afsluttes ud mod trappen af et jerngitter.

Cellegangene fremtræder med forskellige farver og farvesammensætninger. Cellegangen på første sal er således malet i en lys farve, men præget af striber i en blå farve på væggen. Gitteret ind til cellegangen og celledørenes håndtag er også malet blå. Cellegangen på tredje sal er malet i en lysegul farve med mørkere gule rør på væggen. Trapperummet er lysegrønt. Øverst oppe i trapperummet er der spor af en vandskade. Cellegangene oplyses af armaturer med lysstofrør. Øverst oppe giver ovenlysvinduerne endvidere et kraftigt dagslys i den halvdel af cellegangen der ligger tættest på trappen. Det kraftige, men behagelige indtryk af lys på cellegangen på 3. sal nedtones dog af gangens mørke loft. Loftet får således den vestlige halvdel af gangen til at virke unødvendigt mørk.

Det er min umiddelbare opfattelse at arresthuset ville forekomme lysere hvis loftet blev malet i en lys farve, og at arresthuset dermed ville få et mere venligt præg. Det gælder formentlig ikke alene den vestlige halvdel af arresthuset, men også (i en vis grad) den østlige. Jeg går ud fra at arresthuset vil tage min bemærkning i betragtning ved kommende vedligeholdelsesarbejder.

2.2. Cellerne

Der er ikke observationscelle, sikringscelle, venterum e.l. i arresthuset.

Der er 14 enkeltceller og to tomandsceller i arresthuset fordelt på cellefløjens tre etager. Celle nr. 6, 8, 9, 11, 13, 17, 18 og 22 (tomandscelle) blev besøgt efter mit valg.

Enkeltcellerne, der er rektangulære i formen, er relativt små (ca. 7,5 m²). Nogle af enkeltcellerne er en anelse bredere end andre. Væggene i cellerne er malet i en lysegul farve, og gulvet er belagt med linoleum. Enkeltcellerne er møbleret med en opslagsseng af jern monteret på den ene langvæg – nogle steder meget lavt, en bordplade på væggen med tilhørende bogskab og stol og et skab med låger. Det blev oplyst at arresthusets skabe er Statsfængslet i Kragshovedes brede model. På den ene langvæg er der, nærmest cellegangen, en vask med et spejl over og med varmt og koldt vand. Over for vasken er radiatoren placeret. Varmen til cellerne reguleres fra de enkelte celler (termostatventil), mens strømmen til cellernes stikkontakt kan afbrydes udefra. Alle celler har kun en stikkontakt (på væggen ud mod cellegangen). Som følge heraf var der i flere af de celler som blev besøgt, mere eller mindre løse ledninger fra stikkontakterne ved døren til stikdåser under vinduet i den anden ende af rummene. Dette gjaldt i særdeleshed celle nr. 17 og 22 (den besøgte tomandscelle).

Cellerne oplyses af en loftslampe og en arkitektlampe. Sengene er udstyret med en standardskumgummimadrass med brandhæmmende betræk. I celle nr. 6 stod der en radio på bordpladen. Det blev under rundgangen oplyst at alle indsatte gratis kan få en radio stillet til rådighed. I celle nr. 11 flappede linoleummet under radiatoren på grund af en vandskade. I celle nr. 13, som var ubeboet, var der spindelvæv i hjørnerne, og luften i cellen var tung.

I tomandscellerne, der har samme inventar som enkeltcellerne, er sengene monteret oven over hinanden. Disse celler er større end enkeltcellerne.

Jeg går ud fra at cellerne bliver rengjort, omhyggeligt udluftet og vedligeholdt med maling i nødvendigt omfang i den rækkefølge som indflytninger på de enkelte celler gør det muligt.

Jeg beder Arresthuset i Aabenraa om at oplyse om arresthuset fører en prioriteret liste over behovet for udbedring af diverse (indendørs) skader på bygningernes bestanddele – herunder cellegulvene. I bekræftende fald beder jeg arresthuset sende mig en kopi af listen. Hvis arresthuset fører en sådan liste – og cellegulvet i nr. 11 ikke er omfattet af listen – beder jeg arresthuset om en udtalelse herom. Hvis arresthuset ikke fører en prioriteret liste over behovet for udbedringer af skader, beder jeg ligeledes arresthuset om en udtalelse herom.

Jeg er opmærksom på at arresthuset risikerer at de elektriske ledninger, i det omfang de fastgøres til væggene med almindelige ledningsholdere, bliver pillet ned lige så hurtigt som de bliver sat op. Som jeg anførte under inspektionen den 7. februar 2001, udgør de mange løse ledninger i cellerne imidlertid et særligt (sikkerheds)problem.

Det er efter min opfattelse utidssvarende at der alene er en stikkontakt ved dørene i cellerne. Udover at efterlade et rodet indtryk, kan de mange løse ledninger udgøre et sikkerhedsmæssigt problem. Jeg henstiller at der sker en gennemgang af de elektriske installationer i arresthuset med henblik på at undersøge muligheden for at bringe forholdene i en tilfredsstillende stand.

Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Under den afsluttende samtale under inspektionen den 7. februar 2001 anførte jeg at stolene i cellerne forekom mig meget ubekvemme. Jeg henviste herved til at de indsatte der ikke er beskæftiget med arbejde i arbejdslokalet, opholder sig på cellerne det meste af dagen. Som nævnt ovenfor er nogle af sengene endvidere monteret meget lavt på væggen, således at de vanskeligt kan opfylde en funktion som sofa om dagen.

I forbindelse med min inspektion den 26. september 2000 af Arresthuset i Nykøbing Mors stillede jeg spørgsmål om hvorvidt udskiftning af senge indgik i arresthusets planer for almindelig istandsættelse af cellerne. Jeg spurgte endvidere til resultatet af overvejelserne om anskaffelse af lænestole til de indsatte (min endelige rapport af 18. maj 2001).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en udtalelse af 17. august 2001 i den forbindelse bl.a. oplyst følgende:

”Direktoratet kan oplyse, at lænestole ikke indgår i almindeligt standardudstyr. Direktoratet overvejer aktuelt, hvorvidt der er mulighed for at lade en lænestol indgå i standardudstyret, hvilket ikke umiddelbart vurderes realistisk på grund af pladsforholdene. Det vil som alternativ blive overvejet at udvikle en sengemodel, der kan anvendes som sofa.”

Jeg foretager mig på baggrund af det oplyste ikke noget på nuværende tidspunkt i forhold til min inspektion af Arresthuset i Aabenraa. Jeg vil i forbindelse med min opfølgning af inspektionen vende tilbage til dette spørgsmål

2.3. Asylafdelingen

I asylafdelingen der som følge af kritik i en rapport af marts 1998 fra Direktoratet for Kriminalforsorgens rejseinspektion, har erstattet en tidligere midlertidig barak, er der plads til ti personer fordelt på to beboelsesrum. Midt i afdelingen bag ved indgangsdøren er der et forrum. Bag ved forrummet mellem beboelsesrummene er et toilet og et bad med hvide fliser. I badet giver en polet i en badeautomat adgang til varmt vand i tre minutter. Beboelsesrummene indeholder henholdsvis seks og fire køjer af jern med standardskumgummimadrasser og et bord med tilhørende stole. Vinduerne der vender ud mod gårdtursarealet, er uden gardiner. I hvert af beboelsesrummene er der en elkedel til brygning af kaffe og te, der stilles gratis til rådighed. Der er endvidere et tv.

Det særskilte gårdtursareal udenfor er overdækket med et stålgerude i knap tre meters højde i hele arealets længde og bredde. I gården står et bord med fastmonterede bænke. Det blev oplyst at døren fra asylafdelingen og ud til gården er ulåst fra kl. 7.00 til kl. 21.00.

Det særlige gårdtursareal foran asylafdelingen indeholder ikke et overdækket område hvor beboerne kan søge ly for en byge.

Jeg henstiller til arresthuset at foranledige at der opsættes en overdækning i gården. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.4. Øvrige rum mv.

2.4.1. Besøgsrum

Besøgsrummet ligger i sidebygningens stueetage. Væggene er beklædt med savsmuldstapet og malet hvide. Gulvet er – som de fleste af de øvrige gulve i arresthuset – belagt med mellemgråt linoleum, og loftet er beklædt med lysegrå loftsplader. Vinduesrammerne er – som de øvrige vinduer – af (mørkt) træ. Besøgsrummet er møbleret med en briks med en pæn madras med sort vinylbetræk, et lille bord og tre stole med mørkeblåt betræk. I et skab er der engangslagner og kondomer. På skabet er arresthusets besøgsregler slået op. Der er gardiner for vinduet. Rummet er udsmykket med to billeder af samme kunstner. Der er kun blomster i besøgsrummet i forbindelse med jul på grund af risikoen for indsmugling i pottelijorden. Besøgsrummet oplyses af to højthængende, røde loftspendler. Rummet fremtræder rent og nydeligt, men samtidig lidt mørkt og trist. Det efterlader ikke et indtryk af hjemlig hygge. I tilknytning til besøgsrummet er der et toilet med vask og spejl og med hvide fliser på væg og gulv. Også dette rum er rent og pænt.

Det blev oplyst at besøgsrummet ikke anvendes meget, dog mere nu end tidligere.

Besøgslokalerne i kriminalforsorgens institutioner skal efter § 3, stk. 1, i den nugældende besøgsbekendtgørelse (Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 376 af 17. maj 2001) ”så vidt muligt være indrettet på en sådan måde, at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære” (bestemmelsens indhold er ikke ændret i forbindelse med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden den 1. juli 2001).

Besøgsrummet er pænt, men lever efter min opfattelse ikke fuldt ud op til kravene i besøgsbekendtgørelsen om en naturlig og venlig besøgsatmosfære. Efter min opfattelse kan dette dels tilskrives belysningen (jeg sigter hermed både til de højthængende loftspendler og til det forhold at vinduesrammerne ikke er malet, men står i mørkt træ), dels den manglende udsmykning med grønne planter og/eller blomster. Jeg henstiller til arresthuset at ændre besøgslokalet således at det får mere præg af hjemlig hygge. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.4.2. Gårdtursarealet

Fra cellefløjens trapperum er der udgang til et ca. 450 m² stort kvadratisk gårdtursareal. Gårdtursarealet er på nord- og østsiden kantet af arresthusets bygninger og mod syd og vest af en høj rødstensmur. Det ses nederst på muren at der på et tidspunkt er fjernet jord op til muren for at give den mere højde. Midt på gårdtursarealet, som i øvrigt er belagt med småsten, er et område med roser. Det blev oplyst at området med roser tidligere har været noget større. Foran cellefløjens kældervinduer er placeret en bæk af jern med tremmer af træ. Gårdtursarealets anden bæk var i stykker. Gårdtursarealet fremtræder nøgent og uden spor af aktiviteter som f.eks. boldspil. Der er ingen overdækkede områder hvor de

indsatte kan søge læ for en byge. Det blev oplyst at nogle af de indsatte indimellem løber på arealet, men herudover foregår der ingen aktiviteter. Arresthuset ønsker ikke at tillade boldspil, heller ikke med skumbold, da bolde kan (og vil) ryge over muren.

Som jeg nævnte under inspektionen, er muren sine steder medtaget og den ene bæk er i stykker.

Gårdtursarealet er stort og regulært og giver mange muligheder. Det fremtræder imidlertid, med de nøgne mure, småstenene på jorden og det indskrænkede rosenbed, noget trist og uindbydende. Det trænger efter min opfattelse meget til at blive frisket op. Der bør også opsættes en overdækning så de indsatte har mulighed for at søge ly for en byge. Jeg henstiller at dette sker, og jeg beder oplyst hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg henstiller endvidere at Arresthuset i Aabenraa (og Direktoratet for Kriminalforsorgen) overvejer på hvilken måde arresthusets store gårdtursareal kan anvendes til forskellige aktiviteter for de indsatte. Jeg beder oplyst hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg går ud fra at bænken nu er repareret eller udskiftet.

2.4.3. Kondirum

Kondirummet ligger i sidebygningens øverste etage. Adgangen sker fra cellefløjens trapperum igennem en dør og en gitterdør. Rummet er kvadratisk og ret stort (ca. 27 m²) med fritliggende bjælker og har som følge heraf en betydelig loftshøjde på ca. fire meter. Også her er gulvet belagt med linoleum. I rummet står et bordtennisbord og en motionscykel. Der hænger endvidere en dartskeive og en ribbe på væggen. I et hjørne stod, på tidspunktet for inspektionen, et bobspil som var meget slidt (bl.a. med store huller i nettene under hjørnehullerne) og ikke længere så ud til at være i brug. Det blev oplyst at sandsække og sjippetov kan udleve-

res efter behov. Arresthuset har ingen vægtstænger e.l. Dette skyldes bl.a. at vægtstængerne i rummet tidligere har været brugt til at bryde vinduet op med, under et flugtforsøg hen over tagene.

Kondirummet er et pænt stort lokale i forhold til tilsvarende rum i andre arresthuse.

Med hensyn til fritidstilbuddene henviser jeg til det jeg har anført nedenfor under pkt. 3.2.

Med hensyn til spørgsmålet om de fastsatte begrænsninger i antallet af brugere af kondirummet henviser jeg til det jeg har anført nedenfor under pkt. 6.5.

2.4.4. Skolestue

Skolestuen ligger i stueetagen i arresthusets sidebygning (og var tidligere arrestforvarerens soveværelse). I tilknytning til skolestuen er der (derfor) et badeværelse. Skolestuen, der også benyttes til samtaler med forsvarere m.fl., har hvide vægge og loft, og gulvet er belagt med linoleum. Skolestuen er møbleret med et skrivebord med to tilhørende stole og en reol. På væggen hænger en opslags-tavle og en plakat.

2.4.5. Toilet og bad

Der er et badeværelse med toilet til de indsatte på hver af cellefløjens etager. Badeværelserne er placeret midt i cellefløjen og har samme form og størrelse som enkeltcellerne. Vægge og lofter er hvidmalede, og væggene er beklædt med hvide fliser op til vinduerne. Gulvet er et mosaikgulv med fortrinsvis hvide og sorte fliser. På den ene langvæg, nærmest cellegangen, er monteret en håndvask, dernæst en udslagsvask, et toilet og ved vinduet et brusebatteri. Mellem brusebad og toilet er en matteret glasplade. På den anden langvæg nærmest cellegangen er radiatoren anbragt. På badeværelset er der endvidere anbragt en spand med låg. På badeværelset opbevares gulvspande og diverse rengøringsmidler og her-

udover kost og fejebakke til brug ved de indsattes rengøring af cellerne. I et hjørne er monteret en hylde med renssevæske og vejledning.

Under inspektionen anbefalede jeg at arresthuset af hygiejniske grunde erstattede sæbestykkerne på toiletterne med flydende sæbe.

Jeg beder arresthuset underrette mig om hvad der er sket i anledning af min anbefaling.

2.4.6. Lægerum

Ved siden af personalestuen er et lille lægeværelse med en briks og en lille åben reol på gulvet og et aflåst medicinskab på væggen. I rummet er der endvidere en håndvask. I en sæbeskål på vasken lå et stykke revnet håndsæbe. I reolen opbevares de indsattes sygejournaler. Her står også journaler for tidligere indsatte – de ældste journaler er mere end 10 år gamle.

Jeg gav under inspektionen udtryk for at det efter min opfattelse ikke er betryggende at lægejournalerne opbevares i en åben reol, uanset det oplyste om at døren til lægeværelset altid er låst. Jeg gav endvidere udtryk for at der i hvert fald ikke kan angives saglige grunde for ikke at opbevare lægejournaler fra tidligere indsatte i et aflåst skab el. lign.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvordan lægejournalerne nu opbevares.

Under inspektionen anbefalede jeg, som allerede nævnt, at arresthuset af hygiejniske grunde erstattede sæbestykkerne på toiletterne med flydende sæbe.

Denne anbefaling dækker også sæben på lægeværelset. Jeg beder arresthuset underrette mig om hvad der sker i den anledning.

2.4.7. Køkken

Køkkenet er beliggende i sidebygningens stueetage for enden af gangen. Rummet, der er kvadratisk og meget stort, har et hvidmalt loft og hvide vægge der i op til ca. to meters højde er beklædt med hvide og flødefarvede fliser. På gulvet er der gulbrune fliser. Rummet har hylder langs hele den ene væg. I den midterste hylder er der monteret en køkkenvask. Der er afløb i gulvet under vasken. De hårde hvidevarer i rummet (køleskab og dybfryser) er løftet op på stålben således at det er muligt at vaske hele gulvet. Køkkenet oplyses af lysstofrør monteret i lysarmaturer i loftet. I køkkenet tilberedes al den mad der leveres fra Statsfængslet i Sdr. Omme – herunder dybfrosne hovedretter som varmes i en varmebehandlingsovn.

I et rum i kælderen er der opstillet et køleskab og et fryseskab til brug for de indsattes egne madvarer. Køleskabet var på tidspunktet for inspektionen så godt som tomt.

2.4.8. Bibliotek

Der er ikke indrettet noget egentligt bibliotekslokale, men derimod ophængt hylder på væggen på trappereposen ved personalestuen. Der er ca. 250 titler i biblioteket. Der forefandtes forskellige bogkataloger – det nyeste var fra 1996. Det blev oplyst at ønsker om anden litteratur (herunder udenlandsk litteratur) efterkommes via det kommunale bibliotek.

Idet jeg går ud fra at arresthuset har foranlediget eller vil foranledige at arresthusets bibliotek (også) udstyres med det sidst udkomne romankatalog og er opmærksom på dette forhold i fremtiden, foretager jeg mig ikke mere vedrørende biblioteket.

2.4.9. Værksted

Værkstedet er placeret i arresthusets kælder. Der er plads til fem-seks indsatte ad gangen. Som i den øvrige del af kælderen er væggene malet – i værkstedet er de malet hvide. Det støbte gulv er malet i en mørk farve, og rummet bærer tydeligt præg af placeringen i kælderen.

Midt i rummet er arbejdsbordene placeret. Bordene står tæt sammen således at de indsatte kan have øjenkontakt med hinanden. Mellem de enkelte borde er der sat plader på højkant således at det der ligger på bordene, holdes adskilt. Værkstedet egner sig kun til papir- eller montagearbejde. Op ad den ene væg står et mindre bord. Der er ingen form for udsmykning i værkstedet.

I en mindre mellemgang uden for værkstedslokalet er der endvidere langs den ene væg monteret et smalt, malet bord under rørene på væggen. Denne arbejdsplads benyttes efter det oplyste forholdsvis sjældent.

2.4.10. Personalerum mv.

Personalestuen er beliggende på sidebygningens første sal i hjørnet. Den er møbleret med et bord med tilhørende stole og en sofa-gruppe med bord med behagelige siddepladser. Der er også en reol. Personalestuen har endvidere en mindre køkkenafdeling.

Fra personalestuen har personalet via to vinduesåbninger med tykt glas oven over hinanden gennem cellefløjens trapperum indkig til cellefløjens første og anden sal. Via et gadespejl har man fra personalestuen overblik over arresthusets facade med indgangsdøren. På væggen i personalestuen mod cellefløjens trapperum er der fastgjort to monitorer som er forbundet med arresthusets overvåg-

ningskameraer. Herigennem kan personalet overvåge cellefløjens vinduer og vinduerne i og indgangsdøren til asylafdelingen.

Ved siden af personalestuen er der bad og toilet til de ansatte. Lokalet er beklædt med vinyl på gulv og vægge. Længere henne ad gangen er der et soverum med en boksmadrass. Det blev oplyst at den anden person på nattevagt ligger på sofaen i personalestuen. Der er endvidere et personalekontor med en pc. Brandtavlen med forbindelse til varmemølerne i cellerne er placeret på kontoret. Her findes også den telefon som de indsatte får lov til at ringe fra i særlige tilfælde (se nærmere om de indsatte adgang til telefon under punkt 6.6.).

Personalerummene fremtræder pæne og nydelige; personalestuen tillige med et vist hjemligt præg.

Inddragelsen af arrestforvarerboligen til arresthusformål har givet arresthuset øgede muligheder. Arresthuset må således alt i alt karakteriseres som et pænt hus med rummelige lokaler. Enkeltcellerne er dog ikke rummelige, og de smalleste af disse er svære at møblere. Celleskabene er i god stand.

Der var generelt ryddeligt og en pæn orden i arresthuset. Vedligeholdelsesstandarden var endvidere generelt inden for det acceptable. De bygningsmæssige forhold giver mig herefter ikke anledning til bemærkninger ud over det som jeg har anført ovenfor under pkt. 2.1. (gangarealer), 2.2. (cellerne), 2.4.1. (besøgsrummet), 2.3. og 2.4.2. (gårdtursarealer), 2.4.5. (flydende sæbe på toiletterne) 2.4.6. (lægerummet) og 2.4.8. (biblioteket).

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arresthuset råder over et arbejdslokale hvor der normalt udføres forefaldende montagearbejde. Det er til stadighed et problem at skaffe arbejde nok til arresthuset, og på tidspunktet for inspektionen havde arresthuset ikke noget arbejde da man manglede halvfabrikata (handsker). I 2000 havde arresthuset en omsætning med dette produkt på 156.000 kr. Det er den største omsætning der er opnået. Det er muligt for de indsatte at arbejde sammen på tomandscellerne, hvorimod enkeltcellerne er for små til at der kan arbejdes sammen på dem. Arresthuset foretrækker at arbejdet udføres i arbejdslokalet frem for på cellerne.

Arresthuset har et godt samarbejde med regionværkmesteren og gør hvad der er muligt, for at skaffe arbejde til de indsatte. Det er dog en svær opgave. Der er i området sammenlignelige institutioner der efterspørger samme form for arbejde som det arresthuset søger. Arresthuset har for nylig og i en længere periode lavet isterningposer for Sækko og arbejde for Tryknergården. I lageret i kælderen står arresthusets produktion af små flagvimpler.

Grunden til arresthusets begrænsede muligheder for at beskæftige de indsatte med arbejde må også søges i at de indsatte ikke er en stabil arbejdskraft, og at de bestillinger som det er til at få, tit haster for meget til at et arresthus kan binde an med dem. Det blev oplyst at Arresthuset i Haderslev har lignende problemer. Det arbejde som kan tilbydes de indsatte, er tilfredsstillende, og hvis arresthuset får halvfabrikata i god tid, er der normalt heller ingen problemer med at overholde leveringsfrister.

Det er naturligvis af væsentlig betydning at de indsatte under deres ophold i arresthuset tilbydes (gerne en meningsfuld) beskæftigelse. Jeg går ud fra at arresthuset til stadighed bestræber sig på at skaffe sådant arbejde.

3.2. Fritid

Arresthuset har et velbesøgt kondirum. I forbindelse med et flugtforsøg blev et vindue i kondirummet brækket op ved hjælp af en vægtstang. Af denne grund har de indsatte i arresthuset ikke længere mulighed for vægttræning.

I kondirummet må de indsatte opholde sig to ad gangen. Her kan de spille bordtennis og dart eller køre på kondicykel. Sandsække og sjippetov udleveres efter behov.

Jeg henviser i øvrigt til det jeg har anført under pkt. 2.4.2. om gårdtursarealet.

3.3. Undervisning

Efter det oplyste under inspektionen den 7. februar 2001 har arresthuset ikke mulighed for at bruge alle de tildelte 168 undervisningstimer. Dette skyldes først og fremmest at mange af de indsatte kun opholder sig kort tid i arresthuset. De indsatte får tilbud om undervisning og opfordres til at deltage heri.

Jeg er opmærksom på at der er mange fremmedsprogede blandt de indsatte. Jeg går dog samtidig ud fra at en stor del af disse indsatte har opholdstilladelse i Danmark og derfor har behov for undervisning i dansk.

Jeg beder arresthuset om nærmere oplysninger om hvordan undervisningen er organiseret, herunder hvilke fag mv. undervisningen omhandler. Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse hvor mange undervisningstimer der blev afviklet sidste år, samt antallet af indsatte der sidste år opholdt sig 30 dage eller mere i arresthuset.

4. Lægebetjening mv. og renevæske

Lægen der er en alment praktiserende læge i byen, kommer en gang om ugen i tre timer. Samarbejdet med lægen fungerer godt.

Arresthuset oplyste at arresthuset er bekendt med at andre arresthuse har haft problemer med at renevæsken bruges til andet end formålet. Arresthuset i Aabenraa har ingen problemer i den retning. Der er en portionsflaske med renevæske på hvert badeværelse. Den fyldes op hver formiddag efter behov.

Som jeg bemærkede under inspektionen, giver forholdene vedrørende renevæske mig ikke anledning til bemærkninger.

5. Belæg

Arresthuset i Aabenraa adskiller sig fra de fleste andre arresthuse i landet ved at have forholdsvis mange indsættelser. Arresthuset havde således 1.584 indsættelser i år 2000. Det store antal indsættelser skyldes først og fremmest husets asylafdeling.

Der er generelt mange menneskesmuglere og narkosmuglere blandt arresthusets indsatte, men der er også andre kategorier af kriminelle. Det blev under inspektionen oplyst at der efter nytår har været åbnet for overførsler til Statsfængslet i Horsens, og at arresthuset som følge heraf har fået en ændret sammensætning af indsatte. De fleste indsatte er fremmedsprogede. På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset således kun to dansksprogede indsatte. De problemer som udlændingene har i deres hjemlande, "følger med" ved indsættelsen i arresthuset.

Arresthuset oplyste at der ikke er problemer med stærke indsatte i arresthuset. Rockere findes ikke i Sønderjylland i nævneværdig grad. En rockergruppering forsøgte dog omkring tids-

punktet for inspektionen at etablere sig i Tønder. De rockere der anholdes på grænsen, sendes normalt videre til de myndigheder som har efterlyst dem. De gange hvor det har været på tale at indsætte rockere i Arresthuset i Aabenraa, er det lykkedes for arresthuset at afslå dette med en henvisning til de mange udenlandske indsatte.

Arresthuset oplyste at der tidligere har været mange flygtningebørn i arresthusets asylafdeling, dog kun kort tid. Hele år 2000 var der kun to unge under 18 år indsat i arresthuset. Der var i begge tilfælde tale om indsættelse i korte perioder. Begge de unge havde tidligere siddet i varetægtssurrogat.

De unge indsatte har fællesskab med de øvrige indsatte, men således at personalet altid er til stede.

Arresthuset har af og til kvindelige indsatte. Det giver ingen problemer og fører normalt til en bedre tone i arresthuset. På tidspunktet for inspektionen var der to kvindelige indsatte. Asylsøgende kvinder og børn anbringes almindeligvis på vandrerhjemmet. Kun hvis en sådan anbringelse kan forudses at give problemer, anbringes kvinder og børn i arresthuset. De asylsøgende som ikke umiddelbart kan overgives (uformelt) til det tyske politi, bliver ret hurtigt transporteret videre til Sandholmlejren.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Al maden i arresthuset leveres af Statsfængslet i Sdr. Omme. Dog kan de indsatte om lørdagen købe mad fra et pizzeria i Aabenraa. Den varme mad spises om aftenen. I forbindelse med frokosten serveres der mælk og te. De indsatte kan også købe sodavand.

Maden er efter det oplyste rimeligt varieret. Den varme mad suppleres altid af frugt eller salat. En gang imellem er der ”restedag” således at der kan blive ryddet ud i diverse småpartier dybfrostmad. Som ved andre inspektioner af arresthuse indtog mine medarbejdere og jeg under inspektionen den kost som de indsatte fik den dag.

Pålægget den pågældende dag bar stærkt præg – også smagsmæssigt – af den kraftige (enkeltvise) emballering (i plastik). Dette kan dog ikke tilskrives forhold i Arresthuset i Aabenraa.

I en generel sag har jeg over for Direktoratet for Kriminalforsorgen rejst spørgsmålet om kvaliteten af kosten i arresthusene. Denne sag er endnu ikke afsluttet.

Indtil jeg har modtaget underretning fra direktoratet og afsluttet mine overvejelser, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om kosten i relation til min inspektion af Arresthuset i Aabenraa.

6.2. Købmand

Af arresthusets husorden fremgår følgende om indkøb:

”Daglige fornødenheder kan bestilles til tirsdag og fredag. Bestillingssedler afleveres mandag og torsdag aften. Daglige aviser kan bestilles evt. for en uge ad gangen.”

Under diverse er i husordenen endvidere anført:

”Brevpapir, kuverter, tandpasta, tandbørster, sæbe, hårshampoo, kam, skraber udleveres hos personalet. Frimærker kan købes hos personalet.”

Jeg har noteret mig den favorable ordning hvorefter brevpapir, kuverter, tandpasta og -børster mv. stilles vederlagsfrit til rådighed for de indsatte, der således kun betaler for frimærker.

Jeg beder Arresthuset i Aabenraa oplyse om arresthuset har overvejet at få etableret en egentlig købmandsordning på linje med andre arresthuse.

6.3. Fjernsyn

Arresthuset har indkøbt farvefjernsyn som lejes ud til de indsatte for fem kroner pr. dag. Radioer stilles gratis til rådighed. Arresthuset er tilknyttet hybridnettet og kan således tilbyde flere end 40 kanaler. Fjernsynsapparaterne er uden fjernbetjening og har heller ikke tekst-tv.

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte ikke kan få deres eget tv, radio, walkman o.l. udleveret til brug i arresthuset.

I forbindelse med min inspektion af andre arresthuse har jeg erfaret at reglerne om i hvilket omfang de indsatte kan benytte egne elektriske apparater, er forskellige. I mange arresthuse tillades et sådant brug, forudsat at den indsatte indvilliger i at betale hvad den nødvendige visitation af apparaterne koster (hos den lokale radioforhandler), og at el-installationerne har den fornødne kapacitet.

Det fremgår nu af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. I § 2, stk. 6, § 3 og § 5 i Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen) er (bl.a.) fastsat følgende regler:

”§2. Følgende genstande må ikke udleveres til indsatte:

...

Stk. 6. I arresthuse (Københavns Fængsler) må der endvidere ikke udleveres fjernsyn. Indsatte, som ikke har adgang til at se fjernsyn, har ret til at leje et fjernsyn. Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, fastsætter maksimumpriser for udlejning af fjernsyn.

§ 3. Institutionens leder fastsætter nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art m.v.

...

§ 5. Det kan gøres til et vilkår for udlevering af fjernsyn, radio og lignende, at apparatet mærkes med henblik på at kunne identificere apparatets ejer, og plomberes.

Stk. 2. Institutionens leder kan fastsætte regler om, at elektriske apparater, herunder fjernsyn, radio og lignende, i tilfælde, hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af, at den indsatte betaler for undersøgelsen.”

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001, der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. I vejledningens pkt. 8, afsnit syv, har direktoratet anført følgende:

”Radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende bør normalt kunne udleveres, hvis forholdene i institutionen tillader det.”

De apparater som arresthuset har mulighed for at stille til rådighed for de indsatte, kan ikke anvendes til gengivelse af musik efter den indsattes eget valg. På den baggrund og under henvisning til de ovenfor citerede regler fra Direktoratet for Kriminalforsorgens genstandsbekendtgørelse og den dertil hørende vejledning – regler som er trådt i kraft den 1. juli 2001 – beder jeg Arresthuset i Aabenraa oplyse om de overvejelser som arresthuset måtte have gjort sig om ændringer i arresthusets husorden på dette punkt, og om at oplyse om arresthu-

set eventuelt (allerede) har fastsat nærmere regler efter bekendtgørelsens § 3. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at sende mig et eksemplar af disse regler.

6.4. Vaskemaskine mv. og køleskabe

Der er et køleskab og et fryseskab i kælderen til brug for de indsatte. Det blev oplyst at der indimellem sker tyveri fra køleskabet.

I kælderen under trappen står endvidere en vaskemaskine og en tørretumbler der, sammen med vaskepulver, stilles gratis til rådighed for de indsatte.

Jeg har noteret mig at Arresthuset i Aabenraa – i lighed med andre arresthuse – stiller vaskefaciliteter vederlagsfrit til rådighed for de indsatte.

6.5. Fællesskab

De indsatte der ikke er isolerede, kan – ud over muligheden for et arbejdsfællesskab – være sammen under de daglige gårdture (to gange en halv time hver dag), i kondirummet tre timer om ugen pr. person og efter kl. 17.30 på cellerne to og to. En time før aftensmaden er der ”almindeligt mylder” etagevis i arresthuset, og 20 minutter før der lukkes for natten (kl. 21.00), er alle celledøre og døre mellem etagerne åbne. I denne periode kan korte besøg finde sted uafhængigt af på hvilken etage den enkelte indsatte bor. Der er på disse tidspunkter personale på cellegangene til at overvåge færdslen. Der er et mindre køkken i kælderen, men dette er kun til brug for gangmanden. Arresthuset ønsker ikke at tillade de indsatte at anvende køkkenet, da man ikke vil have dem ”farende omkring”.

Jeg er opmærksom på at de bygningsmæssige forhold sætter grænser for omfanget af fællesskabet i arresthuset. Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte har fremsat ønske om arbejdsfællesskab på tomandscellerne, og om arresthuset i givet fald vil være indforstået med at imødekomme et sådant ønske. Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse hvorfor antal-

let af samtidige brugere af kondirummet er begrænset til to. Jeg henviser herved til rummets størrelse (ca. 27 m²).

Jeg kan til orientering for Arresthuset i Aabenraa oplyse at jeg i 1997 har rejst en generel sag over for Direktoratet for Kriminalforsorgen om fællesskab i arresthusene (mit j.nr. 1997-2999-629). Der har den 7. august 2001 været afholdt møde med organisationerne om en indstilling fra direktoratets arbejdsgruppe om fælles retningslinjer for fællesskab i arresthusene. Direktoratet har den 14. august 2001 orienteret mig om at det er direktoratets hensigt at orientere om de endelige regler om fællesskab i arresthusene på arrestforvarermødet i oktober 2001.

Under henvisning til at der således er overvejelser om fællesskab, foretager jeg mig i øvrigt ikke mere i forhold til min inspektion af Arresthuset i Aabenraa på dette punkt.

6.6. De indsattes kontakt med omverdenen, herunder besøg og telefonsamtaler

Besøg kan ifølge arresthusets husorden finde sted om aftenen mellem kl. 19.00 og kl. 21.00 og i weekenden. Besøgene har en times varighed. Det er muligt at forlænge besøget hvis den besøgende kommer langvejs fra.

Det fremgår af arresthusets husorden at der ikke kan modtages besøg ”den første uge man hensidder”.

Jeg anmoder arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hjemmelsgrundlaget for denne bestemmelse i husordenen.

Idet jeg går ud fra at arresthuset tillader at besøg kan fortsætte ud over den fastsatte tid hvis besøgslokalet ikke er booket – også selv om den besøgende ikke kommer langvejs fra – giver det oplyste om besøg mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

Under rundgangen i arresthuset blev det oplyst at de indsatte normalt ikke må føre private telefonsamtaler under deres ophold i arresthuset. De indsatte må som udgangspunkt kun ringe til deres advokat. Kun hvis der kan angives særdeles gode grunde til det, får de indsatte lov til at ringe privat. Der gøres dog altid en undtagelse når en varetægtsarrestant har fået sin dom.

I arresthusets husorden er i overensstemmelse hermed anført følgende om de indsattes brug af arresthusets telefon:

”Kan kun benyttes i særlige tilfælde.”

Der er – med ikrafttræden den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Jeg henviser til straffuldbyrdeslovens § 57 og til Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen).

Som jeg bemærkede under inspektionen, afviger arresthusets holdning til de indsattes anvendelse af telefonen fra holdningen i andre arresthuse. Under henvisning til de nye regler foretager jeg mig dog ikke mere i den anledning.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er fastsat lokale regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, jf. bemyndigelsen hertil i telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 2. I bekræftende fald beder jeg om at modtage et eksemplar af disse regler.

6.7. Talsmandsordning

Arresthuset har ikke nogen talsmandsordning. Det blev under inspektionen oplyst at en sådan ikke kan fungere fordi de indsattes ophold i arresthuset er kortvarige.

Også på dette område er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen, og til Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er reglerens klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Jeg beder Arresthuset i Aabenraa om en udtalelse om på hvilken måde arresthuset i praksis efterlever de nye regler.

6.8. Avishold

Arresthuset holder Jydske Vestkysten, Jyllandsposten og Kristeligt Dagblad.

Arresthuset oplyste under inspektionen at de fleste indsatte er fremmedsprogede. Arresthuset havde således på tidspunktet for inspektionen kun to dansksprogede indsatte.

Det fremgår nu af straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, at udenlandske indsatte så vidt muligt bør have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog. Jeg beder om at modtage orientering om på hvilken måde arresthuset har forholdt sig/vil forholde sig hvad avishold angår, jf. nævnte bestemmelse.

6.9. Samarbejde med de sociale myndigheder – behandling for stofmisbrug

Arresthuset oplyste at der er et godt samarbejde med Kriminalforsorgen i Frihed der kommer i arresthuset en gang om ugen. Det blev endvidere oplyst at kriminalforsorgen også kan kontaktes telefonisk.

I tilknytning til det som jeg har anført ovenfor under punkt 6.6. (om de indsattes brug af arresthusets telefon), beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt denne mulighed for at kontakte Kriminalforsorgen i Frihed, gælder de enkelte indsatte (som et alternativ til at vente til tidspunktet for Kriminalforsorgen i Friheds ugentlige besøg i arresten), eller om arresthuset med denne bemærkning har sigtet til arresthusets personale.

Det blev under inspektionen oplyst at indsatte narkotikamisbrugere nedtrappes i samarbejde med amtet i henhold til en aftale mellem arresthusene i Sønderjyllands Amt (arresthusene i Sønderborg, Tønder, Haderslev og Aabenraa) og amtets misbrugskonsulent. Hvis den indsatte afsoner hæftestraf eller en kort fængselsstraf (30 dage), eller hvis der er tale om en kortvarig varetægtsfængsling, fortsættes dog en allerede iværksat vedligeholdelsesbehandling. Jeg modtog efter inspektionen – senere samme dag – en kopi af aftalen.

Den indgåede aftale giver mig ikke anledning til bemærkninger.

6.10. Præst

Det fremgår af arresthusets husorden at præsten jævnligt kommer i arresten.

Jeg beder Arresthuset i Aabenraa om at oplyse om præsten kommer jævnligt fordi han bliver tilkaldt af de indsatte, eller om præsten også kommer uden at være tilkaldt med henblik på at

de indsatte kan få en samtale – eller på anden måde have nytte af præstens tilstedeværelse – uden at de forinden udtrykkeligt over for personalet skal give udtryk for et ønske om at tale med præsten.

7. Bemanding mv.

Arresthuset oplyste at bemanningen i arresthuset i forhold til spørgeskemaundersøgelsen er blevet forøget med en fængselsfunktionær. Der er således nu 11 funktionærer foruden arrestforvareren og overvagtimesteren.

Der er altid to mand på vagt – også i weekenden – til imødegåelse af eventuelle voldsomme episoder. Hvis der er behov for anbringelse af en indsat i observationscelle, må den pågældende køres til Arresthuset i Esbjerg. Arresthuset i Aabenraa råder over både håndjern og skjolde. Der har dog ikke været anvendt magt i arresthuset i meget lang tid.

8. Samtaler med indsatte

Ingen indsatte havde forud for inspektionen – eller under selve inspektionen – ønsket en samtale med mig.

9. Gennemgang af rapporter

Jeg bad under inspektionen om udlån af arresthusets rapporter mv. for perioden den 29. december 1999 til 28. december 2000 (hvor inspektionen blev varslet) vedrørende

- sager om udgang i hvilke Arresthuset i Aabenraa har truffet afgørelse, og
- disciplinærsager.

Den 1. juli 2001 trådte straffuldbyrdelsesloven (lov nr. 432 af 31. maj 2000) i kraft, og der er i forbindelse med gennemførelsen heraf udstedt nye bekendtgørelser og cirkulærer mv. Samtidig er de fleste af de hidtil gældende administrative bestemmelser ophævet. Da reglerne om udgang og behandling af disciplinærsager indholdsmæssigt i alt væsentligt er videreført i de nye regler, har jeg valgt at foretage en egentlig gennemgang af sagerne selv om de skal vurderes på grundlag af de tidligere gældende, nu ophævede regler.

Jeg modtog rapportmateriale mv. vedrørende fem udgangssager og otte andre sager. Jeg har i forbindelse med min gennemgang af de enkelte sager nedenfor henvist til arresthusets journalnummer eller nummeret i forhørsprotokollen. Jeg har forstået det sidste tal i journalnummeret som et løbenummer der er knyttet til den enkelte indsatte og ”genbruges” i forskellige sammenhænge. I de tilfælde hvor arresthuset ikke har angivet et journalnummer i sagerne (dette gælder særligt udgangssagerne), har jeg henvist til den indsattes fødselsdato.

De 12 af de 13 sager vedrører perioden fra den 4. januar 2000 til den 19. december 2000 – og altså den periode som jeg i min anmodning har henvist til. En af de modtagne sager vedrører en afgørelse af 9. januar 2001 om udgang med henblik på besøg den efterfølgende weekend (arresthusets j.nr. 2000-529-1043). Sagen er således blevet behandlet efter at Arresthuset i Aabenraa var blevet bekendt med min (forestående) inspektion. Sagen indgår ikke i den kategori af sager som jeg bad om at låne og indgår således ikke i min undersøgelse.

En sag vedrører et selvmordsforsøg (j.nr. 1999-284-1509). Sagen resulterede i en overførsel af den pågældende varetægtsarrestant til Arresthuset i Esbjerg med henblik på – går jeg ud fra – anbringelse i observations-/sikringscelle der. Sagen indgår ikke i den kategori af sager som jeg bad om at låne og således heller ikke i min undersøgelse.

En sag vedrører en overførsel den 6. oktober 2000 til Arresthuset i Esbjerg med henblik på sikringscelleanbringelse der af en indsat som gik amok i sin celle (fødselsdato 050171). Hel-

ler ikke denne sag indgår i kategorien af sager som jeg bad om at låne, og sagen indgår således ikke i min undersøgelse.

Grundlaget for min undersøgelse er herefter ti sager: fire udgangssager og seks disciplinærsager. To af udgangssagerne vedrører den samme person (fødselsdato 131057). Der er et yderligere personsammenfald idet en indsat har såvel en disciplinærsag som en udgangssag mellem de ti sager som indgår i min undersøgelse (j.nr. 1043/fødselsdato 181078).

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

Efter gennemgangen bemærker jeg følgende:

9.1. Udgangssager

De fire udgangssager vedrører alle tilladelser til udgang. Jeg udleder heraf at arresthuset i løbet af det år som min undersøgelse vedrører, i intet tilfælde har givet afslag på ansøgninger om udgang.

Det må umiddelbart undre mig hvis der ikke skulle være truffet afgørelse om afslag i løbet af denne periode. Jeg beder derfor Arresthuset i Aabenraa om en udtalelse om dette forhold.

Reglerne om udgang til afsonere fandtes på tidspunktet for de truffe afgørelser i fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 24 og i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 18. marts 1986 med senere ændringer om udgang til indsatte. Direktoratet for Kriminalforsorgen havde i fortsættelse af disse cirkulærer udsendt en vejledning af 10. januar 1994. (Reglerne om udgang findes nu i straffuldbyrdelseslovens § 46-49, udgangsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 375 af 17. maj 2001 om udgang til indsatte der udstår

fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner), udgangs-cirkulæret (cirkulære nr. 79 af 16. maj 2001 om behandling mv. af sager om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner) og udgangsvejledningen (vejledning nr. 80 af 16. maj 2001 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner)). Da afgørelserne er truffet efter de tidligere gældende regler, er det dem der er henvist til i det følgende. (Jeg har dog i et vist omfang tillige henvist til de nye regler).

Reglerne for udgang til afsonere tager deres udgangspunkt i det forhold at udgang er forudsat at være et regelmæssigt led i fuldbyrdelsen af fængselsstraf. Der er således en formodning for at indsatte under afsoningen skal have mulighed for udgang. Tilladelse til udgang forudsætter dog samtidig at fare for misbrug ikke foreligger, og at der er et godkendt udgangsformål. Kan der ikke bortses fra en vis misbrugsrisiko, vil udgang alt afhængig af den styrke med hvilken udgangsformålet taler for en udgangstilladelse, kunne gives med ledsager. Udgang gives i form af weekendudgang (udgang med henblik på besøg hos bestemte personer – ofte benævnt som weekendorlov), udgang med henblik på beskæftigelse hos arbejdsgiver eller deltagelse i undervisning (frigang), udgang i forbindelse med besøg (udgangen i den forbindelse starter altid i institutionen), udgang til udflugter og udgang til særlige formål (i forbindelse med pårørendes alvorlige sygdom eller død, vigtige familiebegivenheder og til varetagelse af påtrængende personlige interesser mv.).

Udgang gives på en række standardvilkår som f.eks. at den indsatte ikke begår strafbart forhold, at den indsatte følger den fastlagte rejseplan og ikke skifter opholdssted uden forud indhentet tilladelse (det tidligere udgangs-cirkulæres § 10, stk. 3, nu udgangsbekendtgørelsens § 11). Udgang kan endvidere gives på vilkår der er fastsat under hensyn til oplysningerne i den konkrete sag. Sådanne vilkår kan f.eks. være at den indsatte ikke nyder spiritus under hele udgangen eller umiddelbart før og under rejsen, eller andre

vilkår som findes hensigtsmæssige i den enkelte sag. Der er i reglerne fastsat nogle tidsmæssige betingelser for at den indsatte kan få regelmæssig weekendudgang (weekendorlov). De tidsmæssige betingelser angår hovedsageligt straffens længde og den (brøk)del som den indsatte har afsonet af sin straf. Tilsvarende betingelser kræves ikke for at give udgang af mindre tidsmæssig udstrækning såsom udgang til visse særlige formål som f.eks. besøg hos nærtstående personer som er alvorligt syge, tilstedeværelse ved nærtstående personers begravelse, lægeundersøgelse mv. og møde i retten eller for anden offentlig myndighed (det tidligere udgangscirkulæres § 31, stk. 1, nu udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1). I visse tilfælde skal den politimester der har behandlet straffesagen, høres før afgørelsen træffes, og i visse tilfælde skal endvidere Kriminalforsorgen i Frihed og/eller socialforvaltningen i den indsatte bopælskommune høres. I tilfælde af uenighed træffes afgørelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Udgangspunktet for reglerne for varetægtsarrestanter er at en eventuel tilladelse til udgang forudsætter et samtykke fra den politimester som har behandlet straffesagen, at samtykket altid skal foreligge skriftligt, at udgang – hvis politimesteren giver sit samtykke – altid skal ske med ledsagelse, og at der normalt kun kan gives tilladelse til udgang af kortere varighed og til nærmere, snævert begrænsede formål som svarer til de vigtigste af de formål som er angivet i § 31, stk. 1 og 2, i udgangscirkulæret for afsonere (nu udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1 og 2).

En sag drejer sig om weekendorlov (udgang med henblik på besøg hos bestemte personer), jf. (nu) § 35, stk. 1, i udgangsbekendtgørelsen (nr. 375 af 17. maj 2001), mens de tre øvrige sager drejer sig om udgang med henblik på at varetage personlige interesser, (jf. nu udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 2, nr. 2). I en af sagerne blev udgangstilladelsen tilsyneladende misbrugt idet den indsatte – der havde fået udgang med henblik på samtale med en sagsbehandler i Aabenraa Kommune – først kom tilbage til arresthuset kl. 21.00 (fødselsdato 021175). (Hvad det videre forløb af denne sag

angår, henviser jeg til det jeg har anført nedenfor under pkt. 9.2.). I de øvrige tre sager blev udgangen tilsyneladende afviklet i overensstemmelse med vilkårene for tilladelse.

9.1.1. Fastsættelse af vilkår

Afgørelserne er meddelt på en (standard)blanket (DFK44) der indeholder en rubrik til angivelse af særlige vilkår. Rubrikken indledes med følgende fortrykte og fremhævede tekst:

”Udgang gives på vilkår, at De”.

Afslutningsvist i rubrikken efter et tomt felt til udfyldelse af de eventuelle (individuelle) vilkår, er – ligeledes fortrykt – og med almindelig skrift anført følgende standardvilkår (jf. nu straffuldbyrdelseslovens § 48, stk. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 11):

”Og i øvrigt:

Ikke begår strafbart forhold,

Følger den fastlagte rejseplan og ikke skifter opholdssted uden forud indhentet tilladelse, straks giver institutionen besked, evt. gennem nærmeste politimyndighed, hvis sygdom (se nærmere næste side) eller andre tvingende omstændigheder er til hinder for rettidig tilbagekomst, eller hvis på anden måde opstår vanskeligheder, ved tilbagekomsten ikke møder i påvirket [til]stand.”

I de fire udgangssager er feltet til angivelse af individuelle vilkår udfyldt på følgende måde:

- ”at De vender tilbage straks efter samtalen er slut, og ikke indtager spiritus eller narkotiske stoffer” (fødselsdato 021175),
- ”vender direkte tilbage til herværende arrest efter samtalen” (131057),

- ”tager direkte tilbage til herværende arrest efter endt samtaler” (131057) og
- ”vender rettidig tilbage til herværende arrest” (181078 (j.nr. 1043)).

I forbindelse med inspektionen den 10. september 1997 af Arresthuset i Aabenraa har Direktoratet for Kriminalforsorgen (rejseinspektionen) i en rapport af marts 1998 (s. 7) bl.a. anført følgende:

”Rejseinspektionen havde enkelte bemærkninger til de vilkår, der konkret var fastsat i forbindelse med udgangen [direktoratets fremhævelse; min bemærkning]. I de fleste sager var der fastsat vilkår om, at den pågældende ’møder rettidigt tilbage til arresthuset’. Dette vilkår er ikke nødvendigt som særvilkår, idet det følger af det generelle vilkår om, at den pågældende skal ’overholde gældende bestemmelser’. Et sådant vilkår bør ikke anvendes, idet der kan opstå fortolkningstvivel om, hvad der skal forstås ved gældende bestemmelser. De vilkår, som fastsættes i henhold til direktoratets cirkulære af 18. marts 1986 om udgang til indsatte § 10, stk. 4-10 (særvilkår), skal altid nøje specificeres, således at der ikke opstår tvivel om, på hvilke vilkår udgangen er givet.”

Med undtagelse af den i citatet ovenfor først nævnte sag (fødselsdato 021175) – vilkåret i afgørelsen af 20. marts 2000 om ikke at indtage spiritus (eller narkotiske stoffer) under udgangen – er vilkårene i de fire sager ikke udtryk for andet end hvad der i forvejen følger af reglerne. De nugældende regler fremgår af straffuldbyrdeslovens § 48, stk. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 11.

Vilkårene er derfor, i bedste fald, blot overflødige. I værste fald kan sådanne vilkår, som direktoratet også har anført i sin rapport, medføre at der opstår tvivel om på hvilke vilkår udgangen er givet. Jeg kan derfor tilslutte mig den opfordring om tilbageholdenhed i henseende til fastsættelse af (sær)vilkår som er indeholdt i den citerede passus fra direktoratets rapport.

9.1.2. Begrundelse

Forvaltningslovens §§ 22 og 24 er sålydende:

”§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.”

...

”§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. Begrundelsens indhold kan begrænses, i det omfang partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jfr. § 15.”

Jeg har i forbindelse med min inspektion den 21. november 2000 af Arresthuset i Kalundborg bl.a. anført følgende om spørgsmålet om begrundelse i forbindelse med tilladelse til udgang (min endelige rapport af 22. juni 2001):

”I alle de sager hvor der er givet tilladelse til udgang, er tilladelsen meddelt skriftligt. Som det fremgår af afgørelsens tekst, er formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt bl.a. at udstyre den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter. Det forhold at udgangstilladelsen meddeles skriftligt, medfører imidlertid også at afgørelsen om udgang – i det omfang den pågældende ikke fuldt ud har fået medhold, jf. forvaltningslovens § 22 – må opfylde de almindelige regler om begrundelse i lovens § 24.

I 14 sager blev tilladelse til udgang givet på særlige vilkår – typisk i form af vilkår om ikke at indtage alkohol eller euforiserende stoffer.

Ansøgningen om udgang kan således i 14 af de 34 sager ikke anses for fuldt ud at være blevet imødekommet, og afgørelserne i disse sager skulle derfor have indeholdt en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen.

Jeg er opmærksom på at tilladelserne – også de tilladelser som er givet på standardvilkår – indeholder følgende passus som er underskrevet af den udgangssøgende:

'Jeg erklærer herved at være indforstået med ovennævnte vilkår for min udgang og forpligter mig til ved tilbagekomsten at medbringe denne udgangstilladelse. Jeg er i øvrigt indforstået med de gældende regler om udgang.'

Forvaltningslovens begrundelseskrav er ikke udelukkende foreskrevet af hensyn til partens interesse i at få en orientering om baggrunden for afgørelsen, men også (bl.a.) for at skabe en vis garanti for afgørelsens rigtighed. Ombudsmanden har i forbindelse med behandlingen af en tidligere sag udtalt at det må anses for udelukket at forvaltningslovens kapitel 6 kan fraviges ved aftale mellem myndigheden og den pågældende part (Folketingets Ombudsmands beretning for året 1990, s. 27 f med henvisning).

Den omstændighed at den der søger om udgangstilladelse, erklærer sig indforstået med at der er stillet særlige vilkår for at imødekomme den pågældendes ansøgning, har derfor ikke den konsekvens at begrundelseskravene bortfalder helt eller delvist."

Som nævnt ovenfor er tilladelsen i en af de fire sager fra Arresthuset i Aabenraa (og kun denne) givet på et individuelt fastsat vilkår.

Afgørelsen burde på den baggrund have været ledsaget af en begrundelse der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. At dette ikke er tilfældet, finder jeg beklageligt. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på dette forhold i fremtidige sager og foretager mig derfor ikke mere på dette punkt.

9.1.3. Partshøring

Kan en part i en sag ikke antages at være bekendt med at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse, jf. forvaltningslovens § 19, stk. 1. Det gælder dog kun hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for

sagens afgørelse. Partshøringspligten begrænses desuden ved en række undtagelser i § 19, stk. 2.

Partshøringspligten er først og fremmest af betydning i de sager hvor der gives afslag – i denne forbindelse afslag på ansøgninger om udgangstilladelse – men skal på samme måde som forvaltningslovens begrundelsesregler iagttages hvis en tilladelse (her tilladelse til udgang) gives på *særlige vilkår*. De oplysninger som knytter sig til de særlige vilkår må i denne sammenhæng opfattes som værende til ugunst for den indsatte og af væsentlig betydning for (denne del af) sagens afgørelse.

Det fremgår ikke af sagen om den indsatte forud for afgørelsen den 20. marts 2000 (om udgang samme dag kl. 09.15 (fødselsdato 021175)) har været partshørt om de oplysninger som har dannet grundlag for det individuelt fastsatte vilkår.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom.

9.1.4. Høring af anklagemyndigheden

Før der gives tilladelse til udgang uden ledsagelse til indsatte som udstår straf eller forvaring, skal institutionen – i visse tilfælde – indhente en udtalelse fra den politimester der har behandlet straffesagen. Det drejer sig f.eks. om udgang til indsatte der nu eller tidligere er dømt for nærmere opregnet farlig kriminalitet såsom brandstiftelse, grovere vold- eller sædelighedsforbrydelser eller røveri. Tilsvarende gælder i en række andre tilfælde hvor den indsatte har begået kriminalitet under undvigelse eller udgang, hvor den indsatte hyppigt recidiverer, eller hvor der er tale om udgang til udlændinge der skal udvises (se nu udgangsbekendtgørelsens kapitel 4).

Udgangspunktet for reglerne for udgang til varetægtsarrestanter er at en eventuel tilladelse til udgang forudsætter et samtykke fra den politimester som har behandlet straffesagen, og at samtykket altid skal foreligge skriftligt.

Ingen af de fire udgangssager indeholder oplysninger om arten af den indsattes kriminalitet eller oplysninger om hvorvidt den indsatte var strafafsoner eller varetægtsarrestant på det tidspunkt da udgangen fandt sted. En af de udgangssøgende er dog som allerede nævnt repræsenteret med såvel en disciplinærsag (arresthusets j.nr. 2000-284-1043) som en udgangssag (udgangstilladelse af 19. december 2000). Af indberetningsrapporten af 21. november 2000 (se nærmere om disciplinærsagen nedenfor under punkt 9.2.) fremgår det at den pågældende var varetægtsarrestant.

Den pågældende fik den 19. december 2000 tilladelse til at tage på weekendorlov (juleorlov) hos sine forældre (den 22.- 26. december 2000).

Der foreligger ingen oplysninger i det modtagne materiale om at anklagemyndigheden har været hørt før tilladelsen til udgang blev givet.

Henset til udstrækningen af den tilladte udgang der endvidere efter det oplyste var uledsaget, går jeg ud fra at den indsatte forud for afgørelsen af 19. december 2000 har skiftet status fra varetægtsarrestant til strafafsoner. Jeg beder arresthuset oplyse om jeg har forstået dette forhold korrekt. Hvis dette ikke er tilfældet, beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt der har været foretaget høring af anklagemyndigheden før der blev givet tilladelse til udgang, og om en udtalelse om sagens afgørelse (udstrækningen af tilladelsen til udgang).

9.1.5. Udgangsdokumentation

Efter vejledningen (pkt. II, 1, s. 5, vedrørende besøg hos bestemte personer mv. – weekendudgang) skal der altid være personlig eller telefonisk kontakt med udgangsadressaten inden den første udgang. Der kan endvidere efter en konkret vurdering være behov for at aflægge hjemmebesøg, eller at kontrollere udgangsadressaten i kriminalregisteret. Efter cirkulærets § 24, stk. 3, skal der i forbindelse med hver enkelt udgang med henblik på besøg hos bestemte personer mv. indhentes bekræftelse fra vedkommende på at besøget kan finde sted. Efter cirkulærets § 31, stk. 6, er det endvidere i almindelighed en forudsætning for udgang til de særlige formål som § 31 angår, at den indsatte tilvejebringer fornøden dokumentation for de omstændigheder der begrundet udgang.

Det fremgår ikke af de fire sager hvorledes arresthuset har forholdt sig til de ovenfor nævnte dokumentationskrav.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om dette forhold og om udlån af eventuelt yderligere materiale der kan belyse sagernes behandling.

9.2. Disciplinærsager

Jeg modtog seks indberetningsrapporter. Tre af rapporterne er efter det oplyste fulgt op med afholdelse af forhør. Disse tre sager vedrører alle besiddelse af en mobiltelefon (med eller uden tilbehør). En af disse sager vedrører endvidere besiddelse af hash og anbringelse af hash hos en medindsat.

Reglerne om gennemførelse af disciplinærsager over for afsonere fandtes på tidspunktet for de trufne afgørelser i bekendtgørelse nr. 421 af 21. juni 1973 med senere ændringer om fuldbyrdelse af frihedsstraf (fuldbyrdelsesbekendtgørelsen) og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 10.

marts 1976 med senere ændringer om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse.

Direktoratet havde i forlængelse af cirkulæret udstedt en vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse.

Procedurereglerne i disciplinærstrafcirkulæret mv. fandt også anvendelse ved konfiskation og erstatning, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37, stk. 1, og § 38, stk. 3, og vejledningens pkt. 12.

Reglerne findes nu i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67-71), bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse og i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om disciplinærstraf mv. I det følgende er der henvist til de tidligere gældende regler (angivet i nutid da reglerne i alt væsentligt er videreført uændret i de nye regler).

De tre sager hvor der ikke har fundet forhør sted, vedrører henholdsvis besiddelse af en mobiltelefon med adapter (dog uden SIM-kort og batteri), udgangsmisbrug, og gravning af et stort hul i cellevæggen. I den førstnævnte sag er den indsatte anført under kategorien ”Andet 1)”. Jeg går ud fra at dette er koden for en grænseoverløber/asylansøger. Det fremgår af rapporten af 14. januar 2000 i denne sag (j.nr. 2000-284-0050) at politiets vagthavende på forespørgsel bekræftede den indsattes forklaring om at politiet havde frataget ham kortet og batteriet, men havde ladet ham beholde selve mobiltelefonen og adapteren. Det fremgår af rapporten at arresthuset indtog mobiltelefonen.

Jeg beder arresthuset oplyse med hvilken hjemmel inddragelsen skete. Hvis arresthuset har udfærdiget interne regler udover den husorden som jeg har modtaget, beder jeg om at modtage et eksemplar(/eksemplarer) af disse regler.

I de to andre sager var de indsatte henholdsvis fængselsafsoner (udgangsmisbrug – j.nr. 2000-284-0038) og varetægtsarrestant. I sagen om udgangsmisbruget fremgår det af indberetningen at der blev truffet en foreløbig beslutning om at den indsatte den dag hvor rapporten blev skrevet, ikke skulle på frigang (den indsatte var overført fra Statsfængslet i Vridsløselille til Arresthuset i Aabenraa med henblik på frigang til et kursus). De krav der gælder for behandlingen af disciplinærsager, gælder også i tilfælde hvor der anvendes andre foranstaltninger over for den indsatte, jf. pkt. 11 i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning af 5. december 1995 om behandling af sager om disciplinærstraf mv. i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse (jf. samme punkt i den nugældende vejledning).

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om årsagen til at der ikke blev afholdt forhør i den pågældende sag. Jeg beder endvidere arresthuset om en redegørelse for sagens videre forløb og om udlån af eventuelt yderligere skriftligt materiale.

Af den sidste sag (hullet i cellevæggen) fremgår det at den indsatte fredag den 21. juli 2000 blev hensat i forhørscelle indtil den følgende mandag (j.nr. 2000-284-0848).

Jeg beder arresthuset om en redegørelse for det videre forløb af denne sag og om udlån af eventuelt yderligere skriftligt materiale.

I tre af disciplinærsagerne har der som nævnt, været afholdt forhør. Notaterne i forhørsprotokollen (der alle er på højst en side) er fortløbende num-

mereret. Den første udskrift af forhørsprotokollen vedrører et forhør den 15. juni 2000 (side 1/00).

Som nævnt finder de regler der gælder for behandling af disciplinærsager, også anvendelse i tilfælde hvor der anvendes andre reaktioner end disciplinærstraf.

I en af udgangssagerne (udgangsafgørelse af 20. marts 2000 – fødselsdato 021175) blev (standard)vilkårene for udgangstilladelsen som nævnt ovenfor under pkt. 9.1., ikke overholdt.

Udgangstilladelsen er nederst i højre hjørne forsynet med følgende påtegning:

”Retur kl. 21.00 – 10 timer tillagt”

På det foreliggende grundlag må jeg gå ud fra at forhøret den 15. juni 2000 er det først afholdte forhør i år 2000 og at der således ikke har været afholdt forhør i anledning af misbruget af udgangstilladelsen i den foreliggende sag.

Jeg forstår påtegningen på udgangstilladelsen således at den indsatte blev idømt en straf for at have misbrugt sin udgangstilladelse. Jeg beder arresthuset oplyse om jeg har forstået dette forhold korrekt. Hvis det er tilfældet, beder jeg arresthuset om nærmere oplysninger om straffens indhold og om en udtalelse om hjemmelsgrundlaget herfor. Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse hvorfor der ikke blev afholdt forhør i sagen i overensstemmelse med Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning.

9.2.1. Forhørscelleanbringelse

Efter cirkulærets § 6 kan den indsatte, hvis der er begrundet formodning om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre disciplinærstraf af strafcelle, midlertidigt anbringes i forhørscelle.

Der var forhørscelleanbringelse i to af sagerne (henholdsvis forhørsprotokol nr. 3/00 (mobiltelefon) og den ovenfor nævnte sag om hullet i cellevæggen (j.nr. 2000-284-0848). Jeg har ovenfor under punkt 9.2. stillet spørgsmål om det videre forløb af denne sidste sag. Udfaldet af sagen i forhørsprotokol nr. 3/00 blev ikke disciplinærstraf af strafcelle, men en bøde på 100 kr.

Jeg beder arresthuset om at oplyse grundlaget for forhørscelleanbringelsen i denne sag i relation til betingelsen i cirkulærets § 6.

Anbringelse i forhørscelle forudsætter endvidere at det skønnes nødvendigt for undersøgelsens gennemførelse.

Det fremgår af rapporten til forhørsprotokol nr. 3/00 at indsatte og hans celle blev visiteret den 21. november 2000 kl. 11.30 på grundlag af udslag på en ”mobil-finder” umiddelbart forinden. Jeg forstår endvidere rapporten således at mobiltelefonen blev fundet under visitationen (under dynen), og at den indsatte herefter blev hensat i forhørscelle.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke(n) undersøgelse(r) der – efter at visitationen var foretaget – nødvendiggjorde en forhørscelleanbringelse.

Hvis beslutningen om forhørsceanbringelse er truffet af andre end institutionens leder, skal denne snarest underrettes om anbringelsen, jf. § 6, stk. 1, 2. punktum. Den indsatte skal snarest muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

De to afgørelser om forhørsceanbringelse er (så vidt ses) ikke truffet af arrestforvareren. Det fremgår ikke af de foreliggende oplysninger at der er forholdt i overensstemmelse med de nævnte bestemmelser.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom og om at vedlægge eventuelle foreliggende notater vedrørende dette spørgsmål.

9.2.2. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. cirkulærets § 7, stk. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster udtalte jeg at forhør der afholdes op til tre dage efter indberetningen, efter min opfattelse for så vidt er i overensstemmelse med § 7, stk. 2. Jeg bad samtidig Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om hvor grænsen ligger i bestemmelsen (når der ikke foreligger særlige omstændigheder der gør at forhør ikke kan afholdes inden for tre dage, f.eks. at den indsatte på grund af bortgang eller lignende er fraværende fra institutionen). Direktoratet har i en udtalelse af 1. december 1999 anført følgende:

”...

Cirkulærets § 7, stk. 2, vedrører alle de sagsbehandlingsskridt, der findes påkrævet, for at disciplinærsagen kan gennemføres, jf. § 7, stk. 1.

I en række tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Disse sagsbehandlingsskridt vil almindeligvis foretages inden forhøret af den indsatte, jf. herved cirkulærets § 9. Endvidere kan det i en række situationer være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner.

Det er direktoratets opfattelse, at der allerede af disse grunde ikke kan fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden (endeligt) forhør af den indsatte. Der henses her bl.a. til, at personale, der skal afhøres, kan have tjenestefri, være på ferie etc.

Det er dog direktoratets opfattelse, at der altid snarest skal foretages en gennemlæsning af en indberetning, når denne modtages, med henblik på en vurdering af, hvorledes sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt.

Det er endvidere direktoratets opfattelse, at forhør af den indsatte bør ske hurtigst muligt, således at den indsatte endnu har det passerede i frisk erindring, da dette findes at have betydning for den indsattes mulighed for at forsvare sig og fremkomme med fyldestgørende oplysninger til brug for disciplinærsagens afgørelse.”

I opfølgingsrapport af 25. februar 2000 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Nykøbing Falster har jeg taget direktoratets oplysninger til efterretning – med den bemærkning at min anmodning om en udtalelse om grænsen netop vedrørte den situation hvor der ikke er særlige omstændigheder til hinder for afholdelse af forhør (f.eks. fravær af personale/indsatte der skal afhøres).

Jeg har i efterfølgende rapporter supplerende bemærket om spørgsmålet at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af sagen efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs-celle eller foreløbig enrum.

Den ene af de tre sager hvor der har været afholdt forhør, er behandlet samme dag som den er indberettet. De to øvrige sager er behandlet henholdsvis en dag (forhørsprotokol nr. 3/00) og to dage efter indberetningen. I sagen i forhørsprotokol nr. 3/00 var den indsatte anbragt i forhørs-celle.

Tidsforløbet i sagerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

9.2.3.

§ 9 i disciplinærstrafcirkulæret har følgende indhold:

”§ 9. I disciplinærsager i øvrigt gøres den indsatte bekendt med, hvad der er indberettet, og orienteres i hovedtræk om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen træffes under den indsattes tilstedeværelse, efter at han har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens funktionærer.

Stk. 4. Om disciplinærsagens gennemførelse gøres notat i en særlig protokol. Notatet skal indeholde en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, der skal protokolleres, medens vedkommende er til stede. Protokollatet søges affattet således, at det kan godkendes af den pågældende. Notatet skal endvidere indeholde oplysning om, hvilke bestemmelser der anses overtrådt, på hvilket grundlag dette anses for bevist og oplysning om afgørelsen.”

9.2.4. Partshøring

Indholdet af den underliggende rapport er i alle tilfælde gengivet.

Det fremgår endvidere af sammenhængen (men dog kun indirekte)

at den indsatte er gjort bekendt med det indberettede, jf. § 9, stk. 1.

Alle indsatte har endvidere haft lejlighed til at udtale sig herom, jf.

§ 9, stk. 2.

Jeg lægger således til grund at der i alle forhørssagerne er sket fornøden partshøring efter cirkulærets § 9, stk. 1 og 2, og forvaltningslovens § 19.

Da det efter notatet i protokollen om afgørelsen i sagen i alle tilfælde er anført at den indsatte er gjort bekendt med klageadgangen, lægger jeg endvidere til grund at afgørelserne i sagerne blev truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. cirkulærets § 9, stk. 2.

9.2.5. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af et vidne, jf. disciplinærstraf-cirkulærets § 9, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. vejledningens pkt. 10 (se nu disciplinærbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og disciplinærvejledningen, pkt. 10, sjette afsnit).

Den funktionær der har foretaget indberetningen, eller andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I alle de tre sager hvor der har været afholdt forhør, fremgår det af forhørsprotokollen at forhøret blev overværet af en af arresthusets funktionærer.

I sagen (j.nr. 2000-284-0311) blev forhøret (forhørsudskrift s. 1/00) overværet af den samme person som havde foretaget indberetningen. Forhøret blev afholdt dagen efter indberetningen kl. 10.15. Der foreligger ingen oplysninger om at forhøret ikke kunne have været overværet af en anden funktionær, eller at forhøret ikke kunne have været udsat. Umiddelbart synes det som om Arresthuset i Aabenraa ikke har været opmærksom på reglen i vejledningens pkt. 8.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom.

9.2.6.

Der er i alle sager gjort notat om disciplinærsagens gennemførelse, jf. cirkulærets § 8, stk. 3, og § 9, stk. 4.

9.2.6.1. Notat om forhørets gennemførelse

Nærmere regler om den protokol der skal anvendes, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en "særlig protokol" kan opfyldes ved at anvende et ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering. Hvis en side ikke er helt udfyldt, bør det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har direktoratet udtalt følgende:

"...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

..."

Alle forhørene er noteret på særskilte sider og skrevet på en maskine, og jeg går ud fra at de herefter er indsat i ringbind. Ingen af forhørsudskrifterne fylder mere end en side. Pagineringen fremstår som foretaget fortløbende, og

jeg må derfor gå ud fra at Arresthuset i Aabenraa er opmærksom på direktoratets tilkendegivelse.

Der er ikke i nogen af de sager hvor der har været afholdt forhør og hvor siden i protokollen ikke er helt udfyldt, foretaget markering med en lodret streg på den ikke helt udfyldte side. I alle forhør slutter notatet med forhørslederens underskrift.

Kravet om en lodret streg gælder uanset om det ellers fremgår at forhøret er slut. Det er derfor beklageligt at der ikke er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10 på dette punkt.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen og øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, tydeligt fremgå af protokollen.

I de tre forhørsprotokoludskrifter er alene datoen for forhørets afholdelse angivet.

At der ikke er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10 på dette punkt er beklageligt.

Det skal efter vejledningens pkt. 10 endvidere – i forhørs-sager – fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring.

Dette fremgår i intet tilfælde.

Det finder jeg beklageligt.

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har indberettet sagen, og hvem der har været vidne til forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Alle forhørsprotokoller er underskrevet af forhørslederen (arrestforvareren). Navn og titel på vidnet er tillige angivet. Derimod indeholder ingen af forhørsprotokollerne navn og titel på den der har indberettet sagen.

Dette finder jeg beklageligt.

Efter vejledningens pkt. 10 bør vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, eventuelt ved vidnets underskrift.

Vidnets navn og titel fremgår som nævnt af forhørsprotokollerne, men ikke vidnets godkendelse.

Det er beklageligt at der ikke er forholdt i overensstemmelse med vejledningens pkt. 10 på dette punkt.

9.2.6.2. Begrundelse

Ifølge vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser.

Notatet (begrundelsen) skal for det første indeholde oplysninger om de faktiske omstændigheder der er tillagt

betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer, jf. pkt. 9, 1. pind.

Det indberettede er i alle tre tilfælde gengivet i forhørsnotatet.

For det andet skal det fremgå af notatet hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind.

I alle tre tilfælde har den indsatte under forhøret erkendt det indberettede. Jeg må gå ud fra at forhørslederen i alle tre tilfælde under henvisning til den indsattes erkendelse har fundet det indberettede for bevist. At det har forholdt sig sådan, fremgår imidlertid ikke af notatet.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at det skal fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. vejledningens pkt. 9, 2. og 3. pind, og at dette også gælder i de tilfælde hvor den indsatte (fuldt ud) har erkendt det indberettede. Jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt – med angivelse af loven, bekendtgørelsen eller cirkulæret, samt ved præcis angivelse af §, stk., litra eller nr. etc., jf. vejledningens pkt. 9, pind 4. Det er i den forbindelse anført at det i sager vedrørende indtagelse af euforiserende stoffer vil være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om eufori-

serende stoffer, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

I forhørsprotokol s. 1/00 er der henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3 (den indsatte havde anbragt en mobiltelefon og to klumper hash i en medindsats celle). Det fremgår af denne bestemmelse at de indsatte skal overholde de bestemmelser som institutionens leder har fastsat af ordens- og sikkerhedshensyn. Den indsatte kan således ikke overtræde fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt alene at henvise til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3.

Der er i forhørsprotokollen ikke henvist til fuldbyrdelseslovens § 19, stk. 2, jf. lov om euforiserende stoffer, for så vidt angår hashen. Jeg går ud fra at dette skyldes at der blev indgivet politianmeldelse vedrørende begge de indberettede forhold. (Den indsatte blev da heller ikke idømt nogen disciplinærstraf, men ved forhørets afslutning hensat i enrum for at hindre fortsat strafbar virksomhed).

I de to øvrige tilfælde (forhørsprotokol s. 2/00 og s. 3/00) er der henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2 (vedrørende besiddelse af mobiltelefon).

I fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2, er det anført at de indsatte i institutionen er undergivet straffelovgivningens regler og skal overholde alle bestemmelser som omfattes heraf.

Jeg går ud fra at der er tale om en (slå)fejl, og at forhørslederen – således som han har gjort det i sagen i forhørsprotokol s. 1/00 – har villet henvise til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 3. Jeg henviser i øvrigt til det jeg har anført ovenfor, om sagen i forhørsprotokol s. 1/00.

Jeg beder arresthuset oplyse hvilke (interne) regler den indsatte har overtrådt i de to sager.

For det fjerde skal notatet indeholde en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf eller anden foranstaltning) som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, cirkulære, §, stk., litra eller nr. etc.), jf. vejledningens pkt. 9, pind 5.

Hjemlen for ikendelse af disciplinærstraf findes for så vidt angår afsonere, i straffelovens § 47 og fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 (nu straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67-71)).

Der må således henvises til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 i sager der udmunder i en disciplinærstraf.

Hvis sagen ikke munder ud i en disciplinærstraf, men i en anden foranstaltning, må der henvises til det relevante retsgrundlag for denne foranstaltning.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning har Direktoratet for Kriminalforsorgen udtalt at kravet i vejledningen om at notatet skal opfylde kravet i forvaltningslovens § 24, efter direktoratets opfattelse også omfatter gengivelse af reglerne i cirkulæret, herunder også reglerne om udmålingen af disciplinærstraffen i cirkulæ-

rets §§ 2 og 3. Angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør således ske ved henvisning til fuldbyrdelsesbekendtgørelsen, jf. §§ 1 og 2 for så vidt angår bøde, og §§ 1 og 3 for så vidt angår strafcelle, i disciplinærstrafcirkulæret.

Der blev i to tilfælde anvendt disciplinærstraf i form af bøde. Der er i begge tilfælde alene henvist § 1 i disciplinærstrafcirkulæret.

Udover henvisningen til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 33 burde der i de to sager have været henvist til § 2 i disciplinærstrafcirkulæret.

9.2.7. Vejledning om den indsattes rettigheder

Det fremgår af pkt. 4 i Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning af 5. december 1995 om behandling af disciplinærsager mv. i kriminalforsorgens anstalter og i arresthusene (se nu disciplinærbekendtgørelsens § 7, stk. 4) at der ved et forhørs begyndelse skal vejledes om fem nærmere opregnede rettigheder. Det drejer sig om

- retten til at lade sig bistå af andre,
- retten til aktindsigt i sagsakterne,
- retten til at udtale sig – og retten til ikke at udtale sig – inden der træffes afgørelse,
- retten til ikke at godkende forhørslederens referat af den afgivne forklaring, og
- retten til at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen.

Det skal efter vejledningens pkt. 9, 7. pind, fremgå af notatet i forhørsprotokollen hvad den indsatte er vejledt om. I den tilsvarende

bestemmelse i den nugældende disciplinærvejledning (vejledning nr. 91 af 16. maj 2001) har Direktoratet for Kriminalforsorgen udtrykt dette krav på følgende måde:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Udskriften af forhørsprotokollen i de tre disciplinærsager hvor der har været afholdt forhør, indeholder følgende oplysninger om vejledningen til de indsatte forud for forhøret:

”Indsatte vejledes om sine rettigheder under forhøret” (protokolnummer 1/00),

henholdsvis

”Indsatte blev vejledt om sine rettigheder under et forhør” (protokolnummer 2/00 og 3/00).

Arresthuset har i de tre sager ikke forholdt sig i overensstemmelse med notatpligten i direktoratets vejledning fra 1995 (pkt. 9, 7. pind), hvilket er beklageligt.

På grund af dette forhold kan jeg ikke vurdere om den indsatte i de tre sager er blevet vejledt i overensstemmelse med reglerne herom. Jeg går dog ud fra at det har været tilfældet.

Jeg går endvidere ud fra at arresthuset i forbindelse med afholdelse af fremtidige forhør er opmærksom på omfanget af den vejledning som skal tilgå de indsatte i forbindelse med forhøret. Jeg går desuden ud fra at arresthuset på nuværende tidspunkt er (blevet) opmærksom på notatpligtens omfang. Jeg foretager mig derfor ikke mere på dette punkt.

9.2.8. Vejledning om klageadgang

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 2, og vejledningens pkt. 13 skal den indsatte vejledes om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I vejledningens pkt. 13 er det angivet at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage over (både) ”sagens behandling og afgørelse”. Det er samtidig angivet at den indsatte bør opfordres til at sende en eventuel klage gennem anstalten.

Jeg har ovenfor under pkt. 9.2. stillet spørgsmål om det videre forløb af to af de seks disciplinærsager (sagen om frigang og sagen om hullet i væggen) og om hjemmelen for inddragelse af mobiltelefonen i det tredje tilfælde (den formodede grænseoverløber/asylansøger).

Denne forespørgsel omfatter også spørgsmålet om hvorvidt den indsatte i disse sager har været vejledt om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Den indsatte er i de tre tilfælde hvor der har været afholdt forhør, vejledt om adgangen til at klage over afgørelsen. Den indsatte ses ikke at være blevet vejledt om at der også kan klages over sagens behandling, eller at være blevet opfordret til at sende en eventuel klage til direktoratet gennem arresthuset.

I den nugældende vejledning om behandlingen af disciplinærsager (vejledning nr. 91 af 16. maj 2001) er det i pkt. 18 anført at den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111 (og om adgangen til domstolsprøvelse for afgørelser der er omfattet af lovens § 112). Straffuldbyrdelseslovens § 111 angiver at ”afgørelser” der er truffet af de lokale kriminalforsorgsmyndig-

heder kan påklages til Justitsministeriet (jf. dog § 90, stk. 4). Også i de nugældende regler er der en bestemmelse om at den indsatte bør opfordres til at sende eventuelle klager via institutionen (vejledningens pkt. 18, 2. punktum).

Idet jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på dette forhold, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette punkt.

9.2.9. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit (uændret indhold og placering i den nye vejledning), skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse af det indberettede. Der skal gøres notat om denne orientering i journalen eller i forhørsprotokollen.

Der skete politianmeldelse i et tilfælde (forhørsprotokol s. 1/00). Sagen vedrørte anbringelse af mobiltelefon og hash i en medindsats celle. Det fremgår af forhørsprotokolnotatet at den indsatte blev orienteret om anmeldelsen, idet det umiddelbart efter denne oplysning er noteret at den indsatte blev vejledt om sin klageadgang. Dette fremgår dog ikke direkte.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Aabenraa fremover er opmærksom på denne bestemmelse og foretager mig ikke noget vedrørende dette spørgsmål.

9.2.10. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffelovens § 47, stk. 3. Herefter kan der ske konfiskation af genstande som er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i anstalten, medmindre genstandene tilhører nogen som ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Som nævnt under pkt. 8.2.1., finder procedurereglerne for

behandling af disciplinærsager også anvendelse i forbindelse med konfiskation, jf. fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 og disciplinærstrafvejledningens pkt. 12, 4. afsnit. (Den nugældende disciplinærstrafvejledning omhandler ”sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb ...”. Det er også i pkt. 12 (2. punktum) i denne vejledning udtrykkeligt anført at sager om konfiskation (og modregning af erstatningsbeløb) behandles efter reglerne om behandling af disciplinærsager).

Ved konfiskation af euforiserende midler gjaldt endvidere de særlige regler i cirkulære af 18. marts 1994 med senere ændringer om fremgangsmåden med hensyn til konfiskation af euforiserende midler der findes i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. (Der er nu en bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 og et cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner).

Der er i et tilfælde truffet afgørelse om konfiskation af en mobiltelefon (forhørsprotokol s. 2/00). Der er i den forbindelse henvist til fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37.

Fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 angiver at bekendtgørelsens §§ 34 og 35 finder tilsvarende anvendelse, og at det konfiskerede ved konfiskationen inddrages til fordel for statskassen, til nyttiggørelse i institutionen eller destrueres. Fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 37 indeholder således ikke hjemmelen til at konfiskere.

Arresthuset burde i stedet have henvist til straffelovens § 47, stk. 3.

9.2.11. Min vurdering af disciplinærsagernes behandling

Den 10. september 1997 foretog Direktoratet for Kriminalforsorgen som nævnt en inspektion af Arresthuset i Aabenraa (herunder skete der en gennemgang af forhørsprotokollen). Gennemgangen gav i rejseinspektionens rapport af marts 1998 anledning til en række kritikpunkter som (delvist) er sammenfaldende med mine kritikpunkter ovenfor.

I forlængelse af et møde i maj måned 2000 med arrestforvarerne har Direktoratet for Kriminalforsorgen den 7. juli 2000 udsendt en huskeliste – i to eksemplarer (med og uden bemærkninger) – til arresthusenes forhørsledere i disciplinærsager. Det fremgår af oplysninger i min generelle sag herom (mit j.nr. 1997-2999-629) at huskelisten blev udarbejdet for at kunne anvendes i det daglige arbejde i arresthusene med henblik på at begrænse antallet af fejl i rapportmateriale, og at listen blev udarbejdet på grundlag af de fejl som var påpeget i ombudsmandsembedets inspektionsrapporter. Af indledningen til listen med bemærkninger fremgår at de 12 punkter der er angivet i huskelisten, vedrører de krav til sagsbehandlingen som i de fleste tilfælde ikke har været opfyldt, og at listerne derfor ikke er/var udtømmende.

Som det fremgår af det jeg har anført ovenfor, har min gennemgang af de tre disciplinærsager hvor der har været afholdt forhør, givet anledning til kritik på en række punkter vedrørende sagernes behandling (de øvrige tre sager foreligger på nuværende tidspunkt ikke fuldt oplyst). Jeg bemærker at der i disse tre sager har været afholdt forhør i juni, oktober og november måned 2000, og altså i de sidste to tilfælde efter udsendelsen af huskelisten.

Antallet af kritikpunkter er stort. Når rejseinspektionens rapport og den udsendte huskeliste tages i betragtning, er antallet af kritikpunkter for stort.

Sammenfattende må jeg anse det for beklageligt at der har været anledning til at udtale kritik i det omfang det er tilfældet.

Jeg må imidlertid gå ud fra at Arresthuset i Aabenraa nu er blevet fuldt ud opmærksom på de regler der gælder for disciplinærsagers behandling.

9.2.12. Udmåling af straf – proportionalitet

I alle de tre sager hvor der har været afholdt forhør, vedrører det indberettede forhold besiddelse af en mobiltelefon (med eller uden tilbehør).

Et af disse tilfælde omhandler endvidere besiddelse af hash (den indsatte varetægtsarrestant havde som tidligere nævnt, anbragt såvel mobiltelefonen som hashen i en medindsats celle (j.nr. 2000-284-0311 – forhørsudskrift 1/00). Det fremgår af forhørsprotokollen at den indsattes foreløbige anbringelse i enrum blev fortsat for at hindre yderligere strafbar virksomhed, og at der blev indgivet politianmeldelse mod den pågældende (vedrørende begge forhold). Det fremgår endvidere at den indsatte blev udtaget af enrum syv dage efter.

I begge de øvrige sager blev der for besiddelse af mobiltelefon (med eller uden tilbehør) fastsat disciplinærstraf i form af en bøde på 100 kr. I den ene af disse sager (j.nr. 2000-284-1055 – forhørsudskrift 2/00) blev mobiltelefonen konfiskeret med henblik på destruktion (den indsatte var fængselsafsoner), mens telefonen i den anden sag (j.nr. 2000-284-1043 – forhørsudskrift 3/00) blev hen-

lagt på depot indtil løsladelsen (denne indsatte var varetægtsarrestant). Forholdene blev begået med halvanden måneds mellemrum (henholdsvis 7. oktober og 21. november 2000).

I den nugældende disciplinærstrafvejledning har direktoratet som det fremgår af nedenstående citat af (dele af) punkt 13, i forbindelse med reglerne om konfiskation henledt opmærksomheden på det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip:

”De betingelser, som skal være opfyldt, for at institutionen kan træffe bestemmelse om konfiskation i forhold til personer, som udstår fængselsstraf eller forvaring, fremgår af straffuldbyrdeleslovens § 73. Afgørelse om konfiskation kan træffes administrativt af institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil.

Det forudsættes i den forbindelse, at afgørelse af spørgsmål om konfiskation navnlig sker under iagttagelse af proportionalitetsgrundsætningen, så konfiskation undlades, hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

...

Medmindre afgørende ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn i institutionen kræver det, kan genstande og penge eventuelt i stedet tilbageleveres til ejeren (tredjemand) eller opbevares i institutionen i overensstemmelse med reglerne i genstandsbekendtgørelsen. Indgives der anmeldelse om strafbart forhold til politiet i anledning af fundet af genstandene eller pengene, skal de afleveres til politiet.”

Når der bortses fra at den ene af de indsatte var straffafsoner og den anden varetægtsarrestant, synes sagerne på det foreliggende grundlag at kunne sammenlignes, hvilket jeg formoder at de indsatte i Arresthuset i Aabenraa også har gjort. Jeg mener på den baggrund at burde pege på at straffen (i bred forstand) bør være præget af både lighed og proportionalitet og at straffen bør kunne opleves som sådan af den/de indsatte. Jeg henviser til den omstændighed at arresthuset valgte at konfiskere den ene indsattes mobiltelefon i stedet at henlægge den på depot. Af de indsatte – og herunder især den pågældende ejer – har dette formentlig alt andet lige været oplevet som mindst lige så byrdefuldt som bøden på 100 kr.

Jeg foretager ikke mere vedrørende dette spørgsmål udover at gøre opmærksom herpå.

10. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de udtalelser som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

11. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Gråsten, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Inspektionschef
Lennart Frandsen